TAD, C.37/S. 64, 2018, 1-6.

İSTANBUL ARKEOLOJİ MÜZELERİ KOLLEKSİYONU'NDAN ÜÇ YENİ HİTİT MÜHRÜ

THREE NEW HITTITE SEALS IN THE COLLECTION OF ISTANBUL ARCHAEOLOGICAL MUSEUM

İlknur TAŞ*

Makale Bilgisi **Article Info**
Başvuru:22 Mart 2018 Recieved: March 3, 2018
Kabul: 25 Temmuz 2018 Accepted: July 25, 2018

Özet

Söz konusu makalede, İstanbul Arkeoloji Müzeleri koleksiyonunda korunan üç Hitit dönemi mührü incelenmiştir. Mühürlerin ilkinde, Hiyeroglif Luvicesi ile yazılmış BONUS$_2$ VIR$_2$ Malazi/Malaza "İyi erkek Malazi/Malaza" ismi okunmaktadır. İkinci mührü ise, BONUS$_2$ VIR$_2$ Palla "İyi erkek Palla" şeklinde okuyoruz. Söz konusu mühürler, M.Ö. 13.yüzyıl ya da daha erken 12.yüzyıla Geç Hitit imparatorluk ya da imparatorluk sonrasına tarihlendirilmeli ve bikonveks mühür grubunda değerlendirilmelidir. Çerçeve bandında yarımşar daireler halinde, üstte örgü ve altta spiral motifleri olan üçüncü mühür ise; dış görünüşüne göre, Eski Hitit dönemi mühürleri arasında değerlendirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: *Hitit mühürleri, Hiyeroglif Luvicesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri.*

Abstract

This article attempts to read and then date the inscriptions on three seals from the collection at the İstanbul Archeology Museum. The name of the owner of the first seal is written in Cuneiform Luwian and should be read as: BONUS$_2$ VIR$_2$ Malazi "Good Man Malazi/Malaza". The name of the owner of the second seal, also written in Cuneiform Luwian, should be read is: BONUS$_2$ VIR$_2$ Palla "Good Man Palla". Both of these seals can be dated to the 13th century BC, or at latest the early 12th century BC (i.e. the Late Hittite Kingdom period or shortly after) and they belong to the biconvex seal group.

The third seal features stylistic elements of the Old HIttite Kingdom period. It contains a frame strip which includes a pattern of semi circles, spiral motifs in the lower part of the legend, and also a knitted pattern just above it.

Key Words: *Hittite Seals, Hierogylyphic Luwian,, Istanbul Archeology Museums.*

* *Prof. Dr., Hititolog, Hitit Üniversitesi F.E.F. Tarih Bölümü, ilktas@gmail.com*

Bu çalışmada ele alacağımız üç mühür, İstanbul Arkeoloji Müzeleri koleksiyonuna satın alma yoluyla kazandırıldıkları için, buluntu yerleri hakkında maalesef kesin bir bilgiye sahip değiliz.

1) (Resim 1a, 1b/ Çizim 1a, 1b)

Envanter no: 2016.266

Ölçüleri: Çap: 2.0 cm; *Kalınlık*: 1.3 cm.

Buluntu Yeri: Satın alma.

Tarifi: Siyah parlak serpantin taşından yapılmış, iki yüzü dışbükey, ekseni boyunca delinmiş, bikonveks (düğme mühür).

A yüzünde, hiyeroglif işaretlerinin bulunduğu orta sahanın etrafı, bir bant tarafından sınırlandırılmamıştır. İsim elemanlarını teşkil eden işaretler, orta yerde dikey olarak yukarıdan aşağı sıralanmıştır. İyi korunmuş olan mührümüzün A yüzünde isim elemanlarını teşkil eden işaretler ve fonetik değerleri L.110 (ma), L.175 (la), L.376 (zi/a)'dır. İsmin her iki tarafında ise, L.370 ($BONUS_2$) ve L.386 (VIR_2) işaretleri yer almaktadır. Altta zi/a işaretinin sağ ve solunda dolgu motifi olarak, çentikli üçgen konmuştur. $BONUS_2$ VIR_2 Malazi "İyi erkek Malazi/Malaza" şeklinde tercüme edebiliriz.

B yüzünde, aynı kişinin ismini oluşturan işaretler yer alır. Alt kısımda ise yine, zi/a işaretinin sağında çentikli üçgen; solunda ise, daire şeklinde dolgu motifi yer alır.

Tarihlemesi; M.Ö. 13.yüzyıl ya da daha erken 12.yüzyıl; Geç Hitit imparatorluk ya da imparatorluk sonrası, bikonveks mühür grubunda değerlendirilmelidir. [1]

[1] Bkz. Mora 2013: 261-266; Gorny 1993: 163-191.

Resim 1a (A Yüzü)

Resim 1b (B Yüzü)

Damga mühür (2016.266)

Çizim 1a (A Yüzü)

Çizim 1b (B Yüzü)

2) (Resim 2a, 2b/ Çizim 2a, 2b)

***Envanter no*:** 90.275

***Ölçüleri*:** Çap: 2.4 cm; *Kalınlık*: 1.1 cm.

***Buluntu Yeri*:** Satın alma.

***Tarifi*:** Açık kahverengi taştan (kireçtaşı), iki yüzü dışbükey, ekseni boyunca delinmiş, bikonveks (düğme mühür).

A yüzünde, çerçeve bandı yoktur, orta alan basit çember ile sınırlandırılmıştır. İsim elemanlarını teşkil eden işaretler ortada yatay olarak şu şekilde sıralanmıştır: L.333 (pa), L.175 (la), L.19 (á). İsmin her iki tarafında ise, L.370 (BONUS2) ve L.386 (VIR2) işaretleri yer almaktadır. BONUS2 VIR2 Palla "İyi erkek Palla" şeklinde tercüme edebiliriz. Palla ismi, Hititçe çivi yazılı belgelerde de tespit etmiş olduğumuz bir isimdir. [2]

[2] Bkz. Laroche 1966: 133.

B yüzü, orta alan basit çember ile sınırlandırılmıştır. Oldukça tahrip olduğundan buradaki işaretler okunamamaktadır.

Tarihlemesi; Söz konusu mühür de tıpkı yukarıda incelediğimiz mühür gibi, M.Ö. 13.yüzyıl ya da daha erken 12.yüzyıl, bikonveks mühür grubunda değerlendirilmelidir

Resim 2a (A Yüzü)

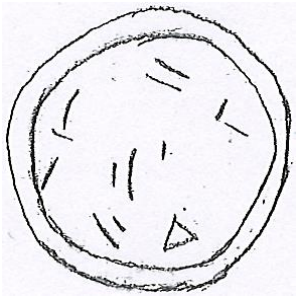

Resim 2b (B Yüzü)

Damga mühür (90.275)

Çizim 2a (A Yüzü)

Çizim 2b (B Yüzü)

3) (Resim 3a, 3b/ Çizim 3)

***Envanter no*:** 7568

***Ölçüleri*:** Çap: 2.7 cm; *Kalınlık*: 0.6 cm. Yükseklik: 3.1 cm.

***Buluntu Yeri*:** Satın alma.

***Tarifi*:** Baskı kısmı disk biçimli, yukarı doğru incelen sap kısmı fasetli, tutamağı çekiç başlı ya da yumru olarak tanımlanabilen, bronzdan yapılmış madeni mühür. Çerçeve bandında yarımşar daireler halinde, üstte örgü ve altta spiral motifleri olmak üzere, iki ayrı süsleme unsuru yer almaktadır. Bu

spiral ve örgü motifleri ayrı kullanıldığı gibi; bir arada daha gelişmiş bir üslup içinde özellikle imparatorluk çağından önceye ait Anadolu Mühürcülüğü'nde kullanılmıştır. Tamamı saç örgüsü bezemeleriyle kaplı bu mührün bir benzeri, Konya Karahöyük'te ele geçmiştir.[3]

Tarihleme; biçim ve üslup özelliklerine bakarak bu mühür, Eski Hitit çağına tarihlendirilebilir.

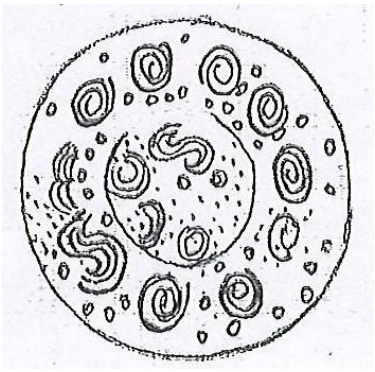

Resim 3a

Resim 3b

Damga mühür (75.68)

Çizim 3

[3] Bkz. Boehmer-Güterbock 1987: 36 Abb. 22 d ve 22 g.

Kaynakça

Boehmer, R.M. - Güterbock H.G. 1987: *Glyptik aus dem Stadtgebiet von Boğazköy. Grabungskampagnen 1931-1939, 1952-1978*, (Boğazköy-Hattuša) Berlin 1987.

Gorny, R.L., 1993 : "The Biconvex Seals of Alişar Höyük", *Anatolian Studies* 43: 163-191.

Mora, C., "Seals and Seal Impressions", in: *Arslantepe 9* (2013) 251-274.

Laroche, E. 1966: *Les Noms des Hittites*, Paris.